

Kołodziejczyk, Arkadiusz

Ludwik Mikiel 1902-1943

Szkice Podlaskie 11, 175-181

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Arkadiusz Kołodziejczyk Instytut Historii Akademii Podlaskiej w Siedlcach

Ludwik Mikiel 1902-1943

5 października 1942 r. na podstawie donosu szpicla Gestapo, po walnym zebraniu Spółdzielni Rolniczo-Handlowej „Rolnik” w Węgrowie, żandarmeria z Siedlec aresztowała Ludwika Mikiela. Nie powrócił już nigdy do Węgrowa, zginął w czerwcu 1943 r. na Majdanku. Warto odtworzyć życiorys tego zasłużonego dla Węgrowa społecznika, działacza oświatowego i gospodarczego, tym bardziej, iż w wyniku bardzo kontrowersyjnej decyzji Rady Miejskiej przestał być patronem jednej w węgrowskich ulic.

Ludwik Mikiel urodził się 2 sierpnia 1902 r. w Węgrowie w rodzinie rzemieślniczej, jako syn Aleksandra i Marii z Bałdygów. Ojciec pochodził z małorolnej rodziny z Żeleźnik w gminie Miedzna¹. W 1915 r. Ludwik ukończył 5-klasową szkołę powszechną, następnie systematycznie uzupełniał swoją wiedzę drogą samokształcenia. W sierpniu 1916 r. rozpoczął pracę zarobkową w Sądzie Pokoju w Węgrowie. Mając 20 lat, 1 marca 1922 r. objął posadę sekretarza Inspektoratu Szkolnego w Węgrowie. Nauczyciel Władysław Okulus (1900-1979) wspomina go z tych lat jako człowieka niezwykle życzliwego i uczynnego dla nauczycieli². Mimo braku wykształcenia był wszechstronnie odczytany. Posiadał dużą bibliotekę. Z okresu pracy w Inspektoracie powiatowym datuje się jego współpraca z radykalnym nauczycielstwem węgrowskim, któremu przewodzili młodzi z Czesławem Wycechem, W. Okulusem, Stanisławem Czyżewskim, Wacławem Polkowskim i A. Mieszkało na czele. Środowisko nauczycielskie w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości przejawiało dużą aktywność na polu życia społeczno-kulturalnego powiatu³. Dzięki niemu Zarząd Oddziału Powiatowego Związku Polskich Nauczycieli Szkół Powszechnych nawiązał dobre stosunki z Inspektorem Szkolnym w Węgrowie Henrykiem Zawadzkiem⁴.

¹ Informacje uzyskane od córki Ludwika, Mirosławy Mikiel. Por. A. Kołodziejczyk, *Ludwik Mikiel. 1902-1943*, „Tygodnik Siedlecki”, nr 13 z 29 III 1987, s. 6-7.

² W. Okulus, *Ze wspomnień o Ludwiku Miklu*, [w:] *Okręg siedlecki 1942-1944. Z walk PPR, GL i AL*, Warszawa 1977, s. 359.

³ Por. T. Szczechura, *Ruch nauczycielski w powiecie węgrowskim w latach 1917 - 1939 i jego funkcje społeczne*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy”, 1973 nr 2; Cz. Wycech, *Wspomnienia 1905-1939*, Warszawa 1969, s. 75.

⁴ „Stosunki nauczycielstwa z Inspektorem stały się jeszcze bardziej serdeczne, bardziej przyjacielskie, gdy sekretarzem Inspektoratu został p. Ludwik Mikiel. Człowiek cokolwiek młodszy od wspomnianej grupy nauczycieli, niezmiernie zdolny, jednakowo z nami myślący i czujący – porzucił Sąd w Węgrowie, gdzie był sekretarzem i przeniósł się do Inspektoratu” – wspominał W. Okulus, *50 lat życia, pracy i walki na terenie powiatu węgrowskiego 1910-1960*. Archiwum Zakładu Historii Ruchu Ludowego, sygn. P-170, k. 28.

Jednym z efektów zaangażowania nauczycieli był miesięcznik „Praca”, wydawany w latach 1921 – 1922 przez Oddział Powiatowy ZPNP w Węgrowie. Redakcja pisma mieściła się we wsi Wilczogęby w gminie Sadowne u jego redaktora Cz. Wycecha⁵. Z „Pracą” współpracował L. Mikiel, zamieszczając na jej łamach kilka artykułów. Czynnie uczestniczył również w zjazdach nauczycielskich. Z inicjatywy S. Czyżewskiego, jego brata Rajmunda i Mikiela powstał w Węgrowie Oddział Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego, w którym pracowało kilku węgrowskich nauczycieli⁶. W grudniu 1922 r. wraz z Cz. Wycechem i lekarzem dr Adamem Małkowskim rozlepił w Węgrowie klepsydry zawiadamiające o śmierci pierwszego prezydenta Rzeczypospolitej Gabriela Narutowicza, zamordowanego przez endeckiego fanatyka⁷. Był to czyn wymagający sporej odwagi osobistej, gdyż w tym czasie w mieście i powiecie niepodzielnie rządziła Narodowa Demokracja.

Od lipca 1924 do końca marca 1926 r. Ludwik Mikiel pracował w Warszawie na stanowisku sekretarza Kuratorium Okręgu Szkolnego Warszawskiego, następnie powrócił do Węgrowa. Otrzymał posadę w kancelarii notariusza Leona Nowackiego jako jego zastępca. W 1927 r. ożenił się ze Stefanią Klimek. Oprócz pracy zawodowej zaangażował się w działalność społeczno-gospodarczą i kulturalną. Dom Mikielów stał się miejscem spotkań postępowych działaczy samorządowych, oświatowych i spółdzielczych. Współpracowali z nim wszyscy ci, którzy dążyli do wyprowadzenia Węgrowa i powiatu z gospodarczego oraz kulturalnego zacofania. Nie było to zadanie łatwe, Węgrów w okresie międzywojennym był miastem biednym. Dość powiedzieć, że od 1918 do 1939 r. w centrum miasta nie wybudowano ani jednego większego budynku, nie doprowadzono do Węgrowa żadnej szosy. Do tego smutnego obrazu rzeczywistości walnie przyczyniały się nieudolne rządy burmistrzów i Rady Miejskiej⁸.

Latem 1928 r. odbyły się w Węgrowie wybory do Rady Miejskiej, przeprowadzone pod hasłem całkowitej zmiany Zarządu Miejskiego i uzdrowienia stosunków gospodarczych. Jednym z głównych opozycjonistów starego Zarządu Miejskiego był zaledwie 26 – letni Ludwik Mikiel. Opozycja wygrała wybory, wprowadzając do nowo wybranej Rady szereg swoich zwolenników. Mikiel został jej członkiem. 1 sierpnia na pierwszym posiedzeniu Rady dokonano wyboru burmistrza. Zaproponowany na to stanowisko Mikiel nie zgodził się na wysunięcie swojej kandydatury. Ostatecznie przedłużono mandat dotychczasowemu burmistrzowi Janowi Wantratowi, który zdobył 8 głosów, wyprzedzając minimalnie Bronisława Mał-

⁵ A. Kołodziejczyk, *Prasa węgrowska od czasów I wojny światowej do współczesności*, „Prace Archiwalno-Konserwatorskie na terenie Województwa Siedleckiego”, z. 5, Siedlce 1986, s. 11-12; Cz. Wycech, op. cit., s. 77-78.

⁶ Cz. Wycech, op. cit., s. 97; T. Szczechura, op. cit., s. 191.

⁷ W. Okulus, *Ze wspomnień...*, s. 359.

⁸ Por. A. Kołodziejczyk, *Problemy gospodarcze Węgrowa i powiatu*, [w:] *Węgrów – dzieje miasta i okolic w latach 1441 – 1944*. Pr. zb. pod red. A. Kołodziejczka i T. Swata, Węgrów 1991, s. 277 – 294.

kowskiego, reprezentującego PSL „Wyzwolenie” - 7 głosów i przedstawiciela ludności żydowskiej Abrama Szejmeca (Poalej-Sjon) – 6 głosów. Do stanowiska wiceburmistrza zgłoszono trzech kandydatów: Mikiela (zgłosił go radny Stanisław Zbrożek), Jakuba Pietruszkę i Wincentego Ilczuka. Ostatecznie w drugim głosowaniu Mikiel otrzymał 17 głosów, a Ilczuk - 7⁹.

„Ludwik Mikiel mógł zostać burmistrzem, jego zwolennicy nalegali na to, ale on nie przyjął stanowiska. Przyjął tylko stanowisko wiceburmistrza i przystąpił do burzenia Starego” – relacjonował W. Okulus¹⁰. Należy podkreślić, że stanowisko wiceburmistrza nie wiązało się ze stałym uposażeniem. Podczas gdy burmistrz pobierał znaczną na owe czasy kwotę około 365 zł. miesięcznie, sekretarz - 354, rachmistrz – 303, to wiceburmistrz i ławnicy jako członkowie zarządu miejskiego otrzymywali jedynie 3 złote ryczałtu za obecność na każdym posiedzeniu zarządu (średnio cztery razy w miesiącu). Była to więc funkcja niemal czysto społeczna¹¹.

Mikiel od młodości działał w Polskiej Partii Socjalistycznej i organizował jej szereg w mieście i powiecie. Było to zadanie niezwykle trudne, gdyż nie było na terenie węgrowskiego poważniejszych skupisk robotniczych, a dominującą rolę polityczną odgrywali endecy i ludowcy. Wielokrotnie współpracował więc z działaczami spod znaku PSL „Wyzwolenie”, bywał na ich wiecach. Pisał artykuły do wydawanego w latach 1930-1931 przez W. Okulusa w Węgrowie kwartalnika społeczno-oświatowego „Związkowiec”¹². Jako wiceburmistrz walczył o pieniądze na szkolnictwo, o wstawienie do budżetu rocznego jako największych sum na szkołę wieczorową. „Jego specjalnością stało się opracowywanie miejskich budżetów oświatowych i pilnowanie, aby były one realizowane. W ciężkich latach kryzysu gospodarczego zawsze znalazły się w Węgrowie pieniądze na oświatę” – podsumował krótko jego działalność W. Okulus¹³.

Szeroka działalność społeczna, głoszenie postępowych na ówczesne czasy poglądów i fakt przynależności do PPS nie uszły uwadze władz sanacyjnych w powiecie ze starostą Mieczysławem Lutmanem na czele. Przed wyborami parlamentarnymi 1930 r. unieważniono listę wyborczą Centrolewu popartą 50 podpisami. Zgłosił ją właśnie L. Mikiel. Starosta Lutman – jak wspominał W. Okulus wymusił na niektórych z podpisanych pod listą w Węgrowie osób, cofnięcie swoich podpisów, co dało okręgowej komisji wyborczej w Siedlcach pretekst do jej unieważnienia¹⁴. Unieważniono też listy komunistów i monarchistów. Ostatecznie na unieważnioną listę Cen-

⁹ Archiwum Państwowe Siedlce, Akta miasta Węgrowa, sygn. 20. *Protokoły posiedzeń Rady Miejskiej 1925 – 1928*, pos. 1 VIII 1928, k. 105-108.

¹⁰ W. Okulus, *Ze wspomnień...*, s. 361. Burmistrz J. Wangrat został odwołany w 1929 r. Zastąpił go obrońca sądowy przy Sądzie Grodzkim w Węgrowie – Stanisław Krajewski.

¹¹ APS, Akta m. Węgrowa, sygn. 30, k. 33; A. Kołodziejczyk, *Ludność, urzędy i władze powiatu węgrowskiego w latach 1918 – 1939*, [w:] *Węgrów...*, s. 249.

¹² A. Kołodziejczyk, *Prasa węgrowska...*, s. 12 – 14.

¹³ W. Okulus, *Ze wspomnień...*, s. 361.

¹⁴ Idem, *50 lat życia...*, s. 167.

trolewu padło około 9000 tys. głosów, co świadczy, choćby pośrednio, o zaangażowaniu L. Mikiela w akcję propagandową. Obóz rządowy – BBWR – zdobył trzy mandaty w okręgu (Siedlce – Sokołów – Węgrów), jeden przypadł Stronnictwu Narodowemu¹⁵.

Dalsze prześladowania spowodowały odejście L. Mikiela ze stanowiska wiceburmistrza w Węgrowie. W 1933 r. przeniósł się z rodziną do Łukowa, gdzie powierzono mu także urząd wiceburmistrza. Pełnił także szereg innych funkcji społecznych, był m.in. członkiem Dozoru Szkolnego w Łukowie i prezesem Zarządu Oddziału Związku Pracowników Notariatu i Hipotek R.P. w Siedlcach. W grudniu 1938 r. opuścił Łuków, wyjeżdżając do Łęczycy na stanowisko zastępcy notariusza. Za jego zaangażowanie dziękowano mu publicznie na łamach łukowskiej prasy, a pracownicy miejscy Łukowa ofiarowali mu w dowód uznania pamiątkowy zegarek z wygrawerowanym napisem: „P. Mikłowi Ludwikowi, wiceburmistrzowi m. Łukowa w dowód wdzięczności. Pracownicy miejscy, Łuków, grudzień 1938”¹⁶.

W pierwszych miesiącach okupacji Mikiel powrócił do Węgrowa. Rozpoczął pracę w Spółdzielni Rolniczej, wszedł ponownie w skład Zarządu Miejskiego w charakterze wiceburmistrza. Z uwagi na rozbitcie struktur PPS nie podejmowano działalności politycznej. Współpracował natomiast aktywnie z ruchem ludowym. Od 1941 r. był współredaktorem konspiracyjnego pisma SL „Roch” – „Przegląd Wiadomości”, które drukowano w Miedźnie, w dużym jak na owe czasy nakładzie tysiąca egzemplarzy. Obok niego za pismo odpowiadali: Henryk Tulwin „Chaberski” i Henryk Dzikowski. Informacje czerpano z nasłuchu radiowego. Mikiel pisał artykuły, redagował teksty¹⁷.

Wkrótce po powstaniu Polskiej Partii Robotniczej zaktywizowało się środowisko węgrowskich komunistów. Należeli do niego m.in. Wincenty Łapiński, ps. „Jastrzębiec”, Stanisław Zbrożek, Henryk Krajewski ps. „Synowiec”, Kazimierz Sobkiewicz ze wsi Sołki, ps. „Edek”, Lucjan Szpryngwald z Łochowa, Ryszard Marchela, ps. „Kruk”. W drugiej połowie stycznia 1942 r. przybył do Węgrowa Jan Andrysiak, reprezentujący centralne władze PPR. Nawiązał kontakty z miejscowymi działaczami, datujące się jeszcze z lat międzywojennych, kiedy organizował w powiecie węgrowskim Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej „Samopomoc” i poinformował o powstaniu partii. Według wspomnień H. Krajewskiego już 10 lutego 1942 r. odbyło się pierwsze, założycielskie zebranie PPR w Węgrowie, na którym L. Mikielowi, ps. „Stryj” powierzono organizowanie partii w mieście¹⁸. Zarówno H. Krajewski, jak i W. Łapiński wspominają, że zebranie odbyło się

¹⁵ A. Kołodziejczyk, *Życie polityczne*, [w:] *Węgrów...*, s. 267.

¹⁶ „Podlasie”, nr 108 z II 1939, s. 9.

¹⁷ K. Przybysz, *Konspiracyjny ruch ludowy na Mazowszu 1939 – 1945*, Warszawa 1977, s. 248.

¹⁸ H. Krajewski, *Wspomnienia z Węgrowa*, [w:] *Okręg siedlecki...*, s. 330; idem, *Pozostają wspomnienia*, [w:] *Szkola nowego. Wspomnienia działaczy Rad Narodowych*, Warszawa 1971.

w Kasie Stefczyka, natomiast Łapiński podaje innym pseudonim Mikiela – „Bratanek”¹⁹.

W następnych miesiącach Mikiel prowadził kolportaż prasy konspiracyjnej PPR – „Trybuny Wolności” i „Trybuny Chłopskiej”. Uczestniczył też w nawiązywaniu kontaktów z kandydatami na członków partii. W czerwcu 1942 r. przybył do Węgrowa wysłannik KC PPR Włodzimierz Dąbrowski, ps. „Wujek”, „Dziodek” i skontaktował się m.in. z Mikiem. „W Węgrowie miałem znajomego zastępcę notariusza – Ludwika Mikla – wspominał Dąbrowski – w którego przekonania lewicowe nie wątpiłem. Kiedy się tam zjawiłem, Mikiel pracował w Spółdzielni Rolniczo-Handlowej i był wiceburmistrzem, bardzo szanowanym przez ludność żydowską. Bez wahania zgodził się przyjąć na siebie obowiązki zorganizowania komórki partyjnej, a następnie organizacji wojskowej GL w mieście i na terenie powiatu. Poinformował mnie, że Zarząd Powiatowy SL składa się z większości z ludzi postępowych, z którymi warto pomówić na temat utworzenia wspólnego frontu walki z okupantem. Wkrótce też L. Mikiel zorganizował spotkanie, na które przybyło dwóch członków SL”²⁰.

W spotkaniu tym SL „Roch” reprezentował W. Okulus, ps. „Proszewski”, a PPR – Dąbrowski i Mikiel. W dalszych rozmowach uczestniczyli także Łapiński i Zbrożek. Nie doszło jednak do połączenia obu organizacji i utworzenia Narodowego Komitetu Walki, ustalono jedynie zasady współdziałania i łączności. Zbyt duże były różnice ideologiczne oraz programowe i nie pomogła przyjaźń Okulusa z Mikiem²¹.

We wspomnieniach Dąbrowskiego, Krajewskiego, Łapinskiego występuje cały szereg nieścisłości. Dlaczego po zebraniu założycielskim PPR w lutym do czerwca-lipca 1942 r. w Węgrowie nic się nie działo. Komitet Dzielnicowy (Powiatowy) PPR w Węgrowie miał powstać dopiero w końcu czerwca, ewentualnie na początku lipca 1942 r. (W. Łapiński pisze o maju) w mieszkaniu R. Marcheli. Ponoć uczestniczyli w nim W. Dąbrowski i Feliks Papliński²². W. Okulus w swoich wspomnieniach nie potwierdza, jakoby wygłaszał deklaracje zanotowane przez Dąbrowskiego, pisze tylko: „Byliśmy pełni najlepszej nadziei i snuliśmy dalekosiężne plany. Los zrzucił inaczej”²³.

¹⁹ *Okręg siedlecki...*, s. 352.

²⁰ W. Dąbrowski, „Wujek”, *Ze wspomnień działacza PPR*, [w:] *Okręg siedlecki...*, s. 297-298.

²¹ Według W. Dąbrowskiego W. Okulus miał wówczas oświadczyć: „Znamy was dobrze. Wiemy czego chcecie, do czego dążycie. Podzielamy wasze poglądy. Do organizacji nie wstąpimy, ale będziemy u siebie popularyzować wasz program, wspierać was finansowo i kolportować waszą literaturę w każdej ilości. To jest nasze zobowiązanie w stosunku do waszej partii”. W. Dąbrowski, op. cit., s. 298; por. H. Krajewski, *Pozostają wspomnienia...*, s. 18; idem, *Wspomnienia z Węgrowa...*, s. 333.

²² *Okręg siedlecki...*, z. 56, 113.

²³ W. Okulus, *Ze wspomnień...*, s. 362.

Najprawdopodobniej L. Mikiel wstąpił do PPR. Na organizacyjnym posiedzeniu KP PPR w pierwszej połowie lipca 1942 r.²⁴ wszedł w jego skład jako sekretarz Komitetu Miejskiego PPR w Węgrowie. Dalej znów występują rozbieżności. W skład KP (Powiatowego) w Węgrowie weszli: L. Szpryngwald, S. Zbrożek, Mikiel i nieznaną z nazwiska przedstawiciel robotników rolnych z Ruchny lub Starej Wsi²⁵. Natomiast W. Dąbrowski pisze o K. Sobkiewiczu, ps. „Edek”, który został sekretarzem KD, Mikielu, Szpryngwaldzie i prawdopodobnie Zbrożku, ten sam skład podaje M. Malinowski²⁶. Według wspomnień R. Marcheli w skład KM PPR w Węgrowie wchodził: L. Mikiel, W. Łapiński – „Jastrzębiec” i Marchela – „Kruk”.

W następnych miesiącach działacze PPR z Węgrowa zorganizowali komórki partii w Gałkach, Łochowie, Liwie, Jarnicach, Żulinie, Stoczku, Ostrówku. Tak przynajmniej podaje monografia PPR, GL – A1 w Siedleckiem²⁷. Nawet jeśli rzeczywiście te komórki powstały, to podobnie jak w Węgrowie, nie przejawiały poważniejszej aktywności. Nie ma poważniejszych śladów działalności na terenie powiatu miejscowej partyzantki komunistycznej.

W dniu 5 października 1942 r. żandarmeria z Siedlec aresztowała K. Sobkiewicza i L. Mikla. Według wspomnień H. Krajewskiego na zebraniu w „Rolniku” Mikiel zbyt ostro zaatakował legalność wyboru nowego zarządu spółdzielni. Donosiciele i szpicle – „W”, „K” i „M”, których nazwisk Krajewski nie podał zostali później straceni z wyroku Polski Podziemnej²⁸. Był to jednak fragment szerszych aresztowań działaczy lewicowych w całym powiecie węgrowskim.

Obu aresztowanych przewieziono do Siedlec. Nie udało się dotrzeć do gestapowców ani do więzienia w Siedlecach, by ewentualnie wykupić więźniów. Po dwóch dniach Mikiela i Sobkiewicza przetransportowano do Warszawy i osadzono na Pawiaku. W czasie transportu w Warszawie Mikiel wyrzucił na ulicę karteczkę z adresem żony i krótką wiadomością o sobie. Karteczka dotarła do adresatki²⁹. Jeszcze jedna, ostatnia kartka przyszła z obozu koncentracyjnego na Majdanku. O śmierci męża Stefania Mikiel została zawiadomiona przez parafię św. Pawła w Lublinie na podstawie zawiadomienia Starostwa Grodzkiego nadesłanego przez Magistrat w Lublinie. Sporządzony akt zgonu wymieniał datę śmierci na Majdanku – 9 czerwca 1943 r. „Z urzędową pedanterią zawiadomił na urzędowym blankiecie o śmierci Ludwika Kreishauptmann z Sokołowa Podlaskiego, wymieniając datę śmierci” – wspominał H. Krajewski. - W osobie L. Mikiela partia straciła odważnego bojownika i rewolucjonistę. Należał on do tych

²⁴ S. Lewandowska, *Ruch oporu na Podlasiu 1939-1944*, Warszawa 1982, s. 177.

²⁵ *Okręg Siedlecki...*, s. 56, 113. Wspomnienia R. Marcheli.

²⁶ M. Malinowski, *Geneza PPR*, Warszawa 1975, s. 456.

²⁷ *Okręg siedlecki...*, s. 56.

²⁸ H. Krajewski, *Wspomnienia z Węgrowa...*, s. 337.

²⁹ W. Okulus, *Ze wspomnień...*, s. 362.

ludzi, którzy jeszcze w okresie sanacji prowadzili walkę o ustrój socjalistyczny. Był człowiekiem zdecydowanym na wszystko”³⁰.

Dziś – po latach – relacje ówczesnych komunistów rysują się w zupełnie odmiennym świetle. Śmiem wątpić, by L. Mikiel akceptował program komunistów – zresztą w 1942 r. swych celów politycznych jeszcze PPR-owcy otwarcie nie głosili. Bardzo daleka droga wiodła także od reformistycznego programu PPS do haseł i deklaracji KPP, od której działalności Mikiel trzymał się w okresie międzywojennym bardzo daleko. Wątpię też, by pozostał w szeregach PPR. Niewątpliwie zasłużył się dla Węgrowa i powiatu, Łukowa; jego kilkumiesięczna działalność w szeregach PPR nie przyniosła żadnych szkód ani strukturom Polskiego Państwa Podziemnego, ani miejscowemu społeczeństwu. Dlatego odebranie ulicy jego imienia uważam za wielce kontrowersyjne i niepotrzebnie, godzące w dobre imię tego zaangażowanego społecznika.

W swym stuleciu Lobeck uważany był za jednego z największych filologów klasycznych, człowieka, który zainicjował dziewiętnastowieczną Niemiecką Szkołę Historii Starożytnej (Altertumswissenschaft). Jego sława wybiegała daleko poza Królewiec i poza obszar niemieckojęzyczny – tym bardziej, że pisał w większości po łacinie, którą w tamtym czasie powszechnie posługiwano się w kręgach naukowych i kościelnych.

Osiemnasty tom *Encyklopedii Powszechnej Ołgebrardta* z 1864 r. zawiera półstronicowy artykuł o niemieckim uczonym, jego karierze naukowej i głównych pracach. Dostarcza nam również informację, że „w 1814 r. Lobeck przyjął katedrę zwyczajną starożytnej literatury i wymowy w Uniwersytecie Królewieckim, gdzie dotąd jeszcze, mimo podeszłego wieku, obowiązki czynnie piastuje”. Artykuł został napisany prawdopodobnie przed 1857 r., jednak prace redakcyjne na tomie trwały zapewne długo, skoro dane dotyczące niemieckiego uczonego w momencie ukazania się tomu były nieaktualne. Skutkiem tego Lobeck cztery lata po śmierci przedstawiony został jako człowiek żyjący i nadal czynny naukowo.

Ludwik Friedländer w artykule o Lobecku, opublikowanym w *Allgemeine Deutsche Biographie* w 1884 r., traktuje na siedmiu stronach nie tylko o karierze uniwersyteckiej uczonego i jego głównych dziełach, ale podaje również pewne szczegóły dotyczące jego życia osobistego – usposobienie, poczucie humoru, charakteryzują również sylwetkę fizyczną (wzrost, rysy twarzy, kształt nosa, kolor i wyraz oczu), a także zamieszczają opis jego życia codziennego w Królewcu.

Jakby na przekór tej dziewiętnastowiecznej drobiazgowości w przedstawianiu dorobku naukowego i osoby Lobecka, twórcy dwudziestowiecznych encyklopedii i leksykonów zdają się nie pamiętać o roli jaką odegrał.

W tym miejscu warto przypomnieć, że Lobeck był także wybitnym filozofem, a jego prace z zakresu filozofii i estetyki, które w dużej mierze opierały się na tradycji niemieckiej, miały wielki wpływ na rozwój myśli niemieckiej i europejskiej w XIX wieku.

³⁰ A. Lehnerdt, *Auswahl aus Lobeck akademischen Reden*, Berlin 1863, przedmowa.

³¹ *Encyklopedii Powszechnej Ołgebrardta*, Warszawa 1864, t. 18, s. 241.

³² *Allgemeine Deutsche Biographie*, Leipzig 1884, t. 19, s. 29-33.

³⁰ H. Krajewski, *Wspomnienia z Węgrowa...*, s. 338.